

Rzymsko-katolicka Parafia Zegrze pw. św. Antoniego w Woli Kiełpińskiej

Z dziejów parafii w Zegrzu

Wykopaliska potwierdzają, że osada targowa w Zegrzu istniała już w XII w., ale pierwsze pisane wzmianki o niej pochodzą dopiero z 1237 r. Prawdopodobnie też już w XII w. istniała w Zegrzu drewniana kaplica, a przy niej parafia pw. św. Małgorzaty, ale pierwsze pisane wzmianki o parafii pochodzą dopiero z 1367 r.

W 1580 r. proboszcz Mikołaj Kiełpiński zbudował nowy, częściowo mурowany kościół z 5 ołtarzami, a konsekrował bp Wojciech Baranowski.

W 1756 r. kościół ten częściowo rozebrano. Drewnianą część przeniesiono na cmentarz i wykorzystywano jako kaplicę cmentarną.

W 1758 r. kasztelan zakroczymski Antoni Krasieński ufundował z żoną Barbarą z Zielińskich nowy kościół pw. św. Antoniego i św. Barbary. Nową świątynię konsekrował 15 września 1758 r. bp Marcin Załuski. Znajdowało się w niej 5 ołtarzy: MB Łaskawej, św. Jana Kantego, św. Antoniego Padewskiego, św. Apolonii i św. Judy Tadeusza. Za szczytem kościoła pozostawiono część mурowaną starego z 3 ołtarzami.

Pod koniec XIX wieku księstwo Jadwiga i Maciej Radziwiłłowice zmuszeni zostali do sprzedaży władzom carskim Zegrza wraz ze znajdującym się tam kościołem parafialnym. Za pieniądze otrzymane ze sprzedaży rozpoczęto w 1895 r. budowę kościoła w Woli Kiełpińskiej.

Z dziejów kościoła parafialnego w Woli Kiełpińskiej

Kościół zaprojektował Konstanty Wojciechowski, budował ksiądz Marjan Kowalski a konsekrował 30 lipca 1899 r. arcbp Wincenty Popiel.

W 1931 r. kościół został odnowiony. Odrestaurowano też organy.

Po II wojnie światowej brakowało szyb, zerwane były dachówki. Przez dziurę w suficie widać było niebo. Uszkodzona lewa kaplica i mury nosiły ślady pocisków. Wewnątrz były odchody końskie, słoma i resztki ognisk. Drewniane wyposażenie kościoła spalono. Nie było organów ani dzwonów. Ocalał tylko ołtarz główny z obrazem Wniebowzięcia NMP i dwa ołtarze boczne oraz figura MB przed kościołem.

Pierwsze Msze odprawiano w zakrystii. Dach pokryto dachówkami znalezionymi na gruzach. Posprzątany i umyty kościół poświęcony został w Palmową Niedzielę. Zniszczenia usuwano w latach następnych.

W 1963 r. wyremontowano sufit i kupiono fisharmonię. Dzwony odlano z husek po pociskach. W 1968 r. odmalowano wnętrze.

W 1973 r. kościół został umieszczony w rejestrze zabytków.

W 1976 r. założono centralne ogrzewanie na ropę w kościele.

9 września 1979 r. bp Bogdan Sikorski poświęcił 17 głosowe organy.

W 1982 r. ponownie odmalowano wnętrze kościoła, a latem 1984 r. kościół pokryto blachą aluminiową i wyremontowano elewację.

W 1987 r. zakupiono tabernakulum, wstawiono dubeltowe okna do kościoła oraz dwa witraże: św. Wojciecha i św. Maksymiliana Kolbe.

W 1995 r. pomalowano część kościoła i zrobiono kratę u drzwi.

W 1997 r. kolejny raz remontowano parkan, otynkowano dzwonnice, wymieniono instalację elektryczną i nagłośnienie w kościele.

Wyzwaniem ostatnich lat był remont kościoła. Wykonało go Przedsiębiorstwo Konserwacji Zabytków. Wyremontowano więźbę dachową. Odbito stare i położono nowe tynki, pomalowano elewację. Odnowiono elementy sztukatorskie, dano nowe obróbki blacharskie i rynny. Zrobiono podłogę i meble w prezbiterium. Założono napęd elektryczny dzwonów. Odnowiono dzwonnice, wyremontowano skutecznie kościelny parkan, ustawiono maszty na flagi i gazony na kwiaty. Na frontonie kościoła ustawiono figury apostołów Piotra i Pawła. Odnowiono zabytkową figurę Matki Boskiej i wykonano parking przy kościele. Obok tablicy ku 10 rocznicy odzyskania niepodległości umieszczono drugą na pamiątkę zakończenia remontu. Zainstalowano alarm i monitoring w kościele.

Na plebanii wymieniono część okien i wyremontowano instalację sanitarno-grzewczą, zbito tynki i położono nowe. Pomalowano ściany. W nowym budynku parafialnym ocieplono ściany i położono tynki.

Opis Architektoniczny kościoła w Woli Kiełpińskiej

Kościół jest murowany z cegły i otynkowany, neobarokowy, jednonawowy z transeptem, z prezbiterium węższym półkolistym. Nad prezbiterium wykonano sklepienia kolebkowe z lunetami na gurtach. W nawie strop z fasetą, w transepcie kolebka z lunetami. Ściany są rozczłonkowane pilastrami tokańskimi w dwóch kondygnacjach. Łuk tęczyowy i okna zamknięte są półkoliście. Chór balkonowy wspierają kolumny tokańskie, czworoboczne filary i pilastry przyścienne.

W ołtarzach bocznych neobarokowych z końca XIX w. są **obrazy**: w prawym najstarszy i najcenniejszy - **św. Judy Tadeusza**, w lewym - **Serce Pana Jezusa**, Adolfa Hermana Duszka z 1950 r. W kościele znajdują się także dwa inne obrazy tego artysty malowane na blasze: **Oplakiwanie pod krzyżem** oraz **Uzdrowienie Chorych**, z około 1920 r.

Wybitnymi dziełami sztuki są **rokokowe epitafia**: **Antoniego, Barbary i Eustachii Krasieńskich**, ufundowane w XVIII w. do kościoła w Zegrzu a przeniesione do kościoła w Woli Kiełpińskiej. Owalne tablice z czarnego marmuru ujęto w misterne ażurowe obramienie z pozłakanej blachy; w delikatną dekorację z rokokajów wpleciono motywy z symboliką śmierci.

Na uwagę zasługują **epitafia Kazimierza Krasieńskiego** Oboźnego Wielkiego Koronnego i **Józefa Wawrzyńca Krasieńskiego**, Szambelana i Wielkiego Ochmistrza Dworu Polskiego. Pochodzą one z około 1845 r. Marmurowe epitafia znajdują się w obramieniach z blachy mosiężnej, trybowanej w motyw liści dębu, u góry owalne portrety malowane na blasze, u dołu kartusze z herbem Ślepowron.

W kościele są też **epitafia Stanisława i Karola Krasieńskich**, oba projektu Henryka Marconiego, **Antoniego Xiężopolskiego** i jego żony **Apolonii z Krasuskich i Macieja Radziwiłła**, budowniczego kościoła. Jego epitafium wykonane z różowego i czarnego marmuru sprowadzonego aż z Włoch, z herbem Trąby - Radziwiłłów u dołu, z tondem z popiersiem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, znajduje się w prezbiterium.

W Zegrzynku, na terenie parafii mieszkał też znany dramaturg **Jerzy Szaniawski**. Jego rodzice, zasłużeni działacze społeczni, **Wanda z Wysłouchów i Zygmunt Szaniawscy**, są pochowani na cmentarzu parafialnym w Jachrance. Spoczywa tu też **Witold Zglenicki z Dębego**, inżynier, górnik-geolog, odkrywca bogatych złóż ropy naftowej na Kaukazie i prekursor jej wydobycia z dna morskiego, twórca fundacji dla polskiej kultury i nauki, podobnej do nagrody Nobla. **Zdjęcia obok** ➔

Elewacje rozdzielone są pilastrami tokańskimi dźwigającymi belkowanie z fryzmem tryglitowym w fasadzie. Fasada trójosiowa z ryzalitem ze szczytem z trójkątnym przyczółkiem ze splotami i obeliskami w narożach. W szczycie kartusz z herbem Krasieńskich „Ślepowron”.

W ołtarzu głównym jest obraz **Wniebowzięcia NMP**, pędzla Ferencza Szoldatys z 1899 r., sprowadzony przez księżną Jadwigę Radziwiłłową z Rzymu. **Droge Krzyżową i medaliony** przedstawiające Ewangelistów z prezbiterium, wykonano w pracowni J. Szpetkowskiego w Warszawie.

Błogosławiony ks. Roman Archutowski.

13 czerwca 1999 r. papież Jan Paweł II beatyfikował 108 Męczenników II wojny światowej, a wśród nich biskupów płockich, Antoniego Juliana Nowowiejskiego i Leona Wetmańskiego którzy kilkakrotnie wizytowali parafię oraz ks. Romana Archutowskiego pochodzącego z Karolina, z Parafii Zegrze. Obaj biskupi zostali zamordowani przez Niemców w Działdowie a ksiądz Roman Archutowski na Majdanku.

Błogosławiony ks. Roman Archutowski urodził się 5 sierpnia 1882 r. w Karolinie, w parafii Zegrze. Ochrzczony został trzy dni po urodzeniu w kościele parafialnym w Zegrzu. Naukę pobierał najpierw w domu rodzinnym, następnie uczęszczał do rosyjskiego gimnazjum w Pułtusku.

Po zdaniu matury w Suwałkach, w 1900 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Warszawie. Święcenia kapłańskie otrzymał w Katedrze pw. św. Jana Chrzciciela w Warszawie. W 1905 r. rozpoczął studia w Cesarskiej Rzymsko-Katolickiej Akademii w Petersburgu, które ukończył uzyskaniem stopnia magistra św. teologii. Od 1910 r. pracował jako prefekt w Gimnazjum Realnym i w Prywatnym Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Warszawie. W 1925 r. został dyrektorem tego ostatniego.

W 1940 r. został rektorem Seminarium Duchownego. Był nim do aresztowania przez Niemców w 1942 r. Po śledztwie i biciu na Pawiaku wywieziono Go do obozu koncentracyjnego na Majdanku. Zachorował na tyfus plamisty i zmarł w Niedzielę Palmową 18 kwietnia 1943 r. Ciało spalono w krematorium.

Uczniowie wspominają go jako wspaniałego nauczyciela, o wielkim sercu i dobroci. Pracował także naukowo. Napisał popularny przed wojną podręcznik z historii Kościoła dla klasy czwartej gimnazjum oraz 239 haseł do Encyklopedii Katolickiej. Aresztowany m.in. za pomoc Żydom, zaimponował współwięźniom godną postawą kapłańską, obroną saturny i bezinteresowną pomocą współpracownikom.

Starszy brat błogosławionego, Józef Archutowski, też urodzony w Karolinie, był wybitnym kapłanem, biblistą, wykładowcą Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz dziekanem Wydziału Teologicznego.

Wywieziony wraz z innymi profesorami UJ do Sachsenhausen, został z niego cudem zwolniony w 1940 r. Od 1943 r. był proboszczem w parafii Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Warszawie. Wykładał na tajnych kompletach Uniwersytetu Warszawskiego.

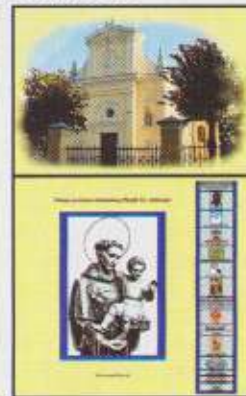
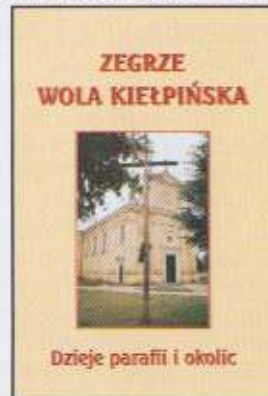
Zginął 31 sierpnia 1944 roku w Powstaniu Warszawskim pod gruzami Kościoła Sakramentek.

Od 1998 roku Akcja Katolicka wydaje gazetę parafialną „Antoni”, 16-stronicowy dwumiesięcznik. Nakład waha się od 400 do 800 sztuk. Można go otrzymać w kościele. Utrzymuje się z ofiar wiernych.

Dla uczczenia stulecia kościoła parafialnego wydana została monografia pt. „Zegrze-Wola Kiełpińska. Dzieje parafii i okolic”, napisana przez członków Akcji Katolickiej Annę i Mariana Kurtyczów. Zawiera ona 56 stron zdjęć kolorowych i 400 stron tekstu ilustrowanego czarno-białymi zdjęciami. Opowiada o dziejach i teraźniejszości parafii, kościołach w Zegrzu i Woli Kiełpińskiej, oraz bogatej historii okolicy i jej mieszkańców. II wydanie opracowania można nabyć w kościele.

Parafia posiada stronę internetową - www.parafiazegrze.met.pl utworzoną przez członków Ruchu Rodzin Nazaretańskich.

W parafii jest duży zespół ministrantów oraz lektorów.

W szkołach prowadzone są Koła Różańcowe Dzieci i Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci, a wierni mogą obejrzeć programy przygotowane przez dzieci z okazji świąt religijnych i państwowych. Są one prezentowane zarówno w szkole jak i w kościele. Akcja Katolicka wraz ze szkołami organizuje konkursy literackie i plastyczne („Kościół w mojej parafii”, „Figurki źródłem wiary”, „Święty Stanisław Kostka moim patronem”, „Drogi do Polski Niepodległej” i inne.)

W parafii jest czterogłosowy chór. W repertuarze ma oprócz dzieł mistrzów także własne utwory, skomponowane przez Krzysztofa Dymka. W czasie wizytacji w 2003 r. ks. bp. Stanisław Wielgus wyraził podziw dla jakości śpiewu prezentowanego przez chór parafii Zegrze.

Dziecięca scholka „Hosanna” była kilkakrotnie nagradzana na różnego rodzaju przeglądach piosenek religijnych. W parafii istnieje też młodzieżowa grupa muzyczna. Wszystkie zespoły śpiewacze biorą aktywny udział w życiu wspólnoty parafialnej.

Rozwijające się duszpasterstwo skłoniło księdza proboszcza Mieczysława Zdanowskiego do budowy nowego domu parafialnego.

Z dziejów kościoła garnizonowego

W 1893 r. rząd carski rozpoczął budowę fortów w Zegrzu. W 1895 r. odkupił od Polaków za 54 tys. rubli kościół katolicki i przebudował go na cerkiew garnizonową.

W czasie I wojny światowej w 1914 r. cerkiew została poważnie uszkodzona. Po uzyskaniu przez Polskę niepodległości przekazana została Wojsku Polskiemu. Za 17 tys. zł. zebranych przez żołnierzy i przy pomocy Min. Spraw Wojskowych świątynię odbudowano i zmieniono jej wygląd z manifestującej rosyjskość cerkwi na kościół.

W 1939 r. kościół nie był zniszczony. Podczas okupacji był nieczynny. We wrześniu 1944 r. w toku walk został zniszczony dach kościoła. Reszta budynku i wyposażenie ocalały. Dewastację rozpoczęły dopiero wojska radzieckie.

Po wojnie mimo starań, zabytkowego kościoła komuniści nie pozwolili odbudować. Świątynia, która w/g ekspertów nadawała się do remontu, popadała w ruinę. W lipcu 1987 roku saperzy wysadzili kościół bo stanowił „zagrożenie”.

21 stycznia 1993 r. została erygowana parafia wojskowa pw. św. Gabriela Archaniola, a 25 marca bp S.L. Głódź poświęcił kaplicę.

*Wicedziekan Dekanatu Serockiego
proboszcz parafii Zegrze
ks. kanonik Mieczysław Zdanowski
tel. (0....22) 782-75-60*

konto parafialne

Rzymsko-Katolicka Parafia Zegrze
p.w. św. Antoniego w Woli Kiełpińskiej
05-140 Serock
PBK S.A. w Warszawie o. w Pułtusk
60 1060 0076 0000 4012 6007 2398

Porządek Mszy świętych

w niedzielę i święta nakazane 8³⁰, 10³⁰, 16⁰⁰
w święta będące dniem pracy 10³⁰, 18⁰⁰
w dni powszednie 18⁰⁰, 18³⁰

Nabożeństwa

Majowe - w tygodniu - 17³⁰ w niedzielę - po Mszy o 16⁰⁰
Różańcowe - w tygodniu - 17³⁰ w niedzielę - po Mszy o 16⁰⁰
Droga Krzyżowa - w piątki Wielkiego Postu o 17³⁰
Gorzkie Żale - w niedziele Wielkiego Postu po Mszy św.

Kancelaria Parafialna na plebanii czynna w dni powszednie 16³⁰-17³⁰
Chrzest w drugą niedzielę miesiąca - na Mszy św. o godz. 10³⁰.
Spowiedź przed i w czasie Mszy św. - w niedzielę i w dni powszednie.
O wyjeździe z wizytą do chorych powiadamy księdza przed lub po Mszy świętej albo w godzinach urzędowania w kancelarii.

W parafii działają: Akcja Katolicka, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Ruch Rodzin Nazaretańskich, Chór i Schola Parafialna, Asysta Parafialna, Koła Żywego Różańca, Koło Ministrantów.

Do parafii należą: Bolesławowo, Borowa Góra, Dębe, Dębinki, Dosin, Guty, Izbica, Jachranka, Jadwisin, Karolino, Kępiaste, Ludwinowo Dębskie i Ludwinowo Zegrzyńskie, Marynino, Skubianka, Stanisławowo, Stasi Las, Szadki, Wola Kiełpińska i Wola Smolana, Zegrzynek.

15 i 16 września 1996 r. Zegrze odwiedziła figura MB z Fatimy. W czasie nawiedzenia odbyła się procesja różańcowa do ruin kościoła.

5 października 1996 r. Ojciec Święty Jan Paweł II poświęcił kamień węgielny pod budowę świątyni w Zegrzu.

3 czerwca 1999 r. Biskup Polowy WP wmurował na ruinach kościoła kamień węgielny pod budowę świątyni pw. MB Fatimskiej.

Już w 1999 r. w kościelnych murach została odprawiona Pasterka. Stan surowy ukończono w 2002 roku. Obecnie trwają prace wykończeniowe.

Tak szybkie tempo prac było możliwe dzięki sponsorom i zaangażowaniu Ks. Biskupa Polowego WP - S.L. Głódzia

